

FOCUS Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja

Cibulári zo Zohora žijú odkazom Brunovského

„Idem do roboty,“ smeje sa na bicykli na ceste v obci Zohor tunajší rodák 94-ročný pán **Vendelín Fumač**. Jeho robotou je každý deň navštíviť mentálne postihnutú pani, ktorá potrebuje pre zlepšenie svojho zdravotného stavu veľa

komunikovať a z jej rodiny musia chodiť do práce, preto na to nemajú dost času.

Cesty vodu už púšťajú

„Ja vždy pomôžem, keď môžem, tak je mojou prácou teraz chodiť za ňou a rozprávať sa,“ pán Fumač má toho veľa čo zaujímavého povedať. Na svoj vek nevyzerá a hoci používa pri chôdzi dve francúzske barly, na bicykli sa dopraví po Zohore raz – dva kam potrebuje. Pred dvomi rokmi si dal spraviť nové zuby, lebo vtedy ešte hrával v miestnej kapele na saxafóne, takže ich potreboval pri fúkaní.

Zohor je neďaleko hlavného mesta a v rámci Operačného programu Bratislavského kraja získal doteraz tri projekty z Európskeho fondu regionálneho rozvoja na svoju revitalizáciu. Pán **Vendelín Fumač** si pochvaľuje terajšie nové cesty, ktoré vznikli vďaka eurofondom: „**Predtým sa stavalo tak, že všetko vyasfaltovali a voda nemala kade tiecť. Vrazil som im, že to nie je dobré, ale nik ma nepočúval. Teraz je to už v poriadku.**“

Dnes v rámci revitalizácie obce sú pri ceste vybudované odvodňovacie kanále. Dokonca ak občania musia búrať staré domy, obec pri ceste rastúce stromy preloží, aby ich zachránila. Celý Zohor sa tak postupne rokmi priam pred očami mení.

Nadávaním si sám ublížiš

„Nikdy som sa s nikým nehádal. Ak sa niekto háda, idem radšej preč. Mám také heslo, že nadávať môžeš, ale len sám sebe si tým poškodíš,“ vysvetľuje recept na dlhovekosť pán **Fumač**. Vychoval s už nebohcou manželkou štyri deti, dvoch synov a dve dcéry. Dnes má jeho rodina 44 členov spolu s vnúčatami a pravnúčatami. Prežili v manželstve 50 rokov a keď sa brali, spomína pán **Fumač**, **„nemal som žiaden majetok a moja manželka takisto nie. Ja som si ju nebral pre majetky, ale preto, lebo som ju mal rád.“** Vdovcom je už dvadsať rokov, ale chuti do života má stále dostatok, ako aj rád, čo komu povedať: **„Ak niekto pije a fajčí, nech tak robí**

v šenku. Ja mu nezávidím, ale pri obchode stáť a vyfajčovať, to sa mi nepáči. Potom je len neporiadok po dedine.“

Dva projekty z európskych fondov riešili revitalizáciu obce. Zohor získal centrum prepojené s Obecným úradom a kostolom zasväteným tunajšej patrónke sv. Margite Antiochijskej. Tá je patrónkou poľnohospodárov a má svoje miesto aj v obecnom znaku. V minulom storočí tu bola aj dozrievareň banánov. Na záhoráckej nížine sa v Zohore však najlepšie darilo tradične zelenine. Najviac známym sa stal Zohor po stáročia vďaka vychýrenej záhoráckej cibuli. Tunajší zeleninári už v 19. storočí zásobovali zeleninou nielen blízku Bratislavu, ale aj Viedeň. Vďaka chutnej cibuli ich na Záhorí

volajú, že sú Cibulári. Prvé nálezy osídlenia sú z doby bronzovej a v 9. storočí tu bolo slovanské sídlisko. V roku 2014 má Zohor 700 rokov od prvej písomnej zmienky, keď sa ešte volal Sahur a bola to rybárska osada.

Európska zelenina

„Dnes deti u nás konzumujú zeleninu vďaka projektu z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR z európskeho programu podpory spotreby zeleniny a ovocia v školách známeho pod názvom školské ovocie,“ vysvetľuje riaditeľka tunajšej Základnej školy pani **Mgr. Ľubica Štefanovičová. Budova školy je z roku 1963 preto nečudo, že už potrebovala revíziu: „Našťastie máme s našim zriaďovateľom, ktorým je obecný úrad a s pani starostkou dobré vzťahy. Tak sme získali novú strechu, dlážky, okná a v podstate sme prešli celkovou obnovou aj s výmenou nábytku.“**

Zástupkyňa riaditeľky pani **Mgr. Jana Koporcová** oceňuje, že aj keď na školu nezohnali zdroje z európskych fondov, obec získala z Operačného programu Bratislavský kraj prostriedky na výstavbu moderného multifunkčného ihriska: **„U nás na vidieku sú deti zvyknuté športovať, to nie je ako v meste. Vďaka tomu máme dobré výsledky v atletike a veľmi populárne sú loptové hry. V škole máme ihrisko aj telocvičňu, ale multifunkčné ihrisko v rámci športového areálu tu naozaj chýbalo a to nielen kvôli deťom, ale aj dospelým.“** Na základnej škole sa darí aj netradičným športom, k akým patrí box. Medzi boxermi zo školy vynikajú najmä rómske deti. Pani **Koporcová** roky učila telesnú výchovu, takže v Zohore, kde rómska komunita tvorí dvadsať percent populácie, má s týmito deťmi bohaté skúsenosti: **„Rómske deti sú na športy veľmi šikovné, ale, žiaľ, chýba im výdrž, aby na športové krúžky aj pravidelne dochádzali. Súvisí to zjavne s rodičovskou výchovou, lebo pri**

pravidelnom športovaní musí na to vytvárať podmienky nielen škola, ale aj rodina.“

Zdravá alternatíva

S mládežou sa stretáva a má rozmanité skúsenosti aj miestny pán farár **ThDr. Miroslav Komorný, PhD.:** „Zmena obce je po realizácii projektov z európskych fondov očividná. Predpokladám, že asi každý obyvateľ obce a mám na mysli aj tých najmladších, ale i starších, preferuje jeden, alebo viac upravených objektov ktoré mali „šťastie“, že mohli byť skráslené. Priznám sa, že mojim favoritom je jednoznačne revitalizovaný park, ktorý je po svojom obvode ohraničený kostolom sv. Margity Antiochijskej, obecným úradom a farským úradom. Keďže do našej farnosti prichádzajú domáce aj zahraničné návštevy, park vždy dokáže osloviť.“

Pán farár zdôrazňuje: „V mládeži je vždy veľa dobra, ktoré treba rozvíjať. Mladí ľudia, ktorí nevytvárajú zdravé spoločenstvá, sú často strhávaní negatívnymi ponukami sveta. Tu už chýba malý krôčik, aby sa mládež dostala do kontaktu s drogovými a inými negatívnymi závislosťami, ktoré zotročujú. Pozitívne vnímam každú podporu aktivít, ktoré súvisia s výstavbou ihrísk a iných priestorov, ktoré slúžia deťom aj mládeži k ich rozvoju.“

V druhej časti revitalizácie obce sa po vzniku zohorského centra riešila aj výstavba detského ihriska na námestí Mládeže v blízkosti obecných bytoviek, kde žije veľa mladých rodín. Obec Zohor postavila 98 bytov a väčšina v nich je obsadená práve mladými rodinami. V rámci ihriska na námestí Mládeže našla svoje miesto aj pôvodná historická socha sv. Jozefa. Tak sa v Zohore snažia zachrániť pôvodné historické časti obce zasadené v modernej úprave, čo vytvára rôzne kúzelné pohľady a zákutia.

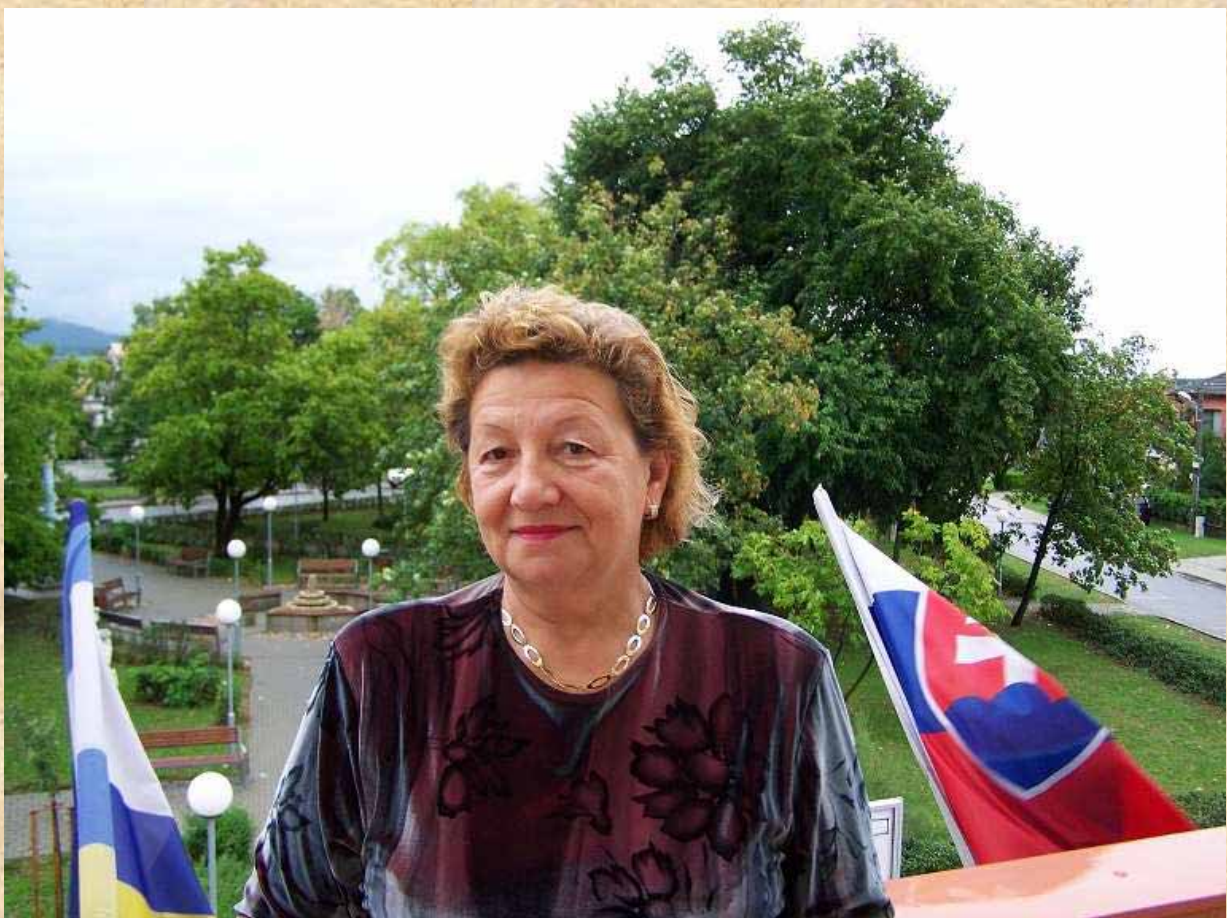
Pri revitalizácii obce sa obnovujú a udržiavajú pôvodné pamätné miesta, aby vydržali v toku času čo najdlhšie. V prvej časti revitalizácie pred obecným úradom tu takto zapadla do celkovej architektúry aj pôvodná historická pieta, pomník padlým hrdinom z čias prvej svetovej vojny, či pamätník generála Milana Rastislava Štefánika.

Prerod dediny

Obecný úrad sa presťahoval do centra Zohoru do budovy bývalej školy, ktorú v minulom storočí otváral pán farár Andrej Hlinka, o čom hovorí aj pamätná tabuľa na priečelí. Nakoniec budovu získala obec a z vlastných zdrojov ju prestavala pre potreby občanov. Starostka obce pani **JUDr. Eva Michalinová** hovorí v súvislosti s využívaním európskych zdrojov o veľkom dobre: „**Vďaka projektom z Operačného programu Bratislavského kraja môžem hovoriť doslova o prerode dediny.**“ Zohor má takmer tri a pol tisíc obyvateľov: „**Každým rokom rastieme, pribúdajú nám občania vďaka prisťahovalcom,**“ dodáva pani Michalinová.

V Zohore majú blízko do hlavného mesta, takže nezamestnanosť nie je vysoká: „**Popritom máme zamestnávateľov aj priamo v Zohore najmä v odpadovom hospodárstve, ale pracovné príležitosti ľuďom ponúkajú aj viaceré okolité priemyselné parky, či blízkosť Rakúska a Českej republiky.**“

Zohoru sa podarilo získať európske zdroje aj na výstavbu celoobecnej kanalizácie z operačného programu životného prostredia. Na dva úspešné projekty z Operačného programu Bratislavského kraja nadväzujú ďalšou obecnou výstavbou.

Ekonomka obce pani **Mgr. Hana Slobodová** vysvetľuje:
„Tam, kde sme nezískali európske prostriedky, investujeme vlastné, aby sme dobudovali chodníky a nové cesty všade v Zohore, kde je to potrebné.“

Na obecnom úrade myslia však aj na starších občanov. Z bývalej budovy obecného úradu vytvárajú denný stacionár pre dôchodcov aj s lekárom. Tradične v obci pripravujú pre seniorov aj obedy.

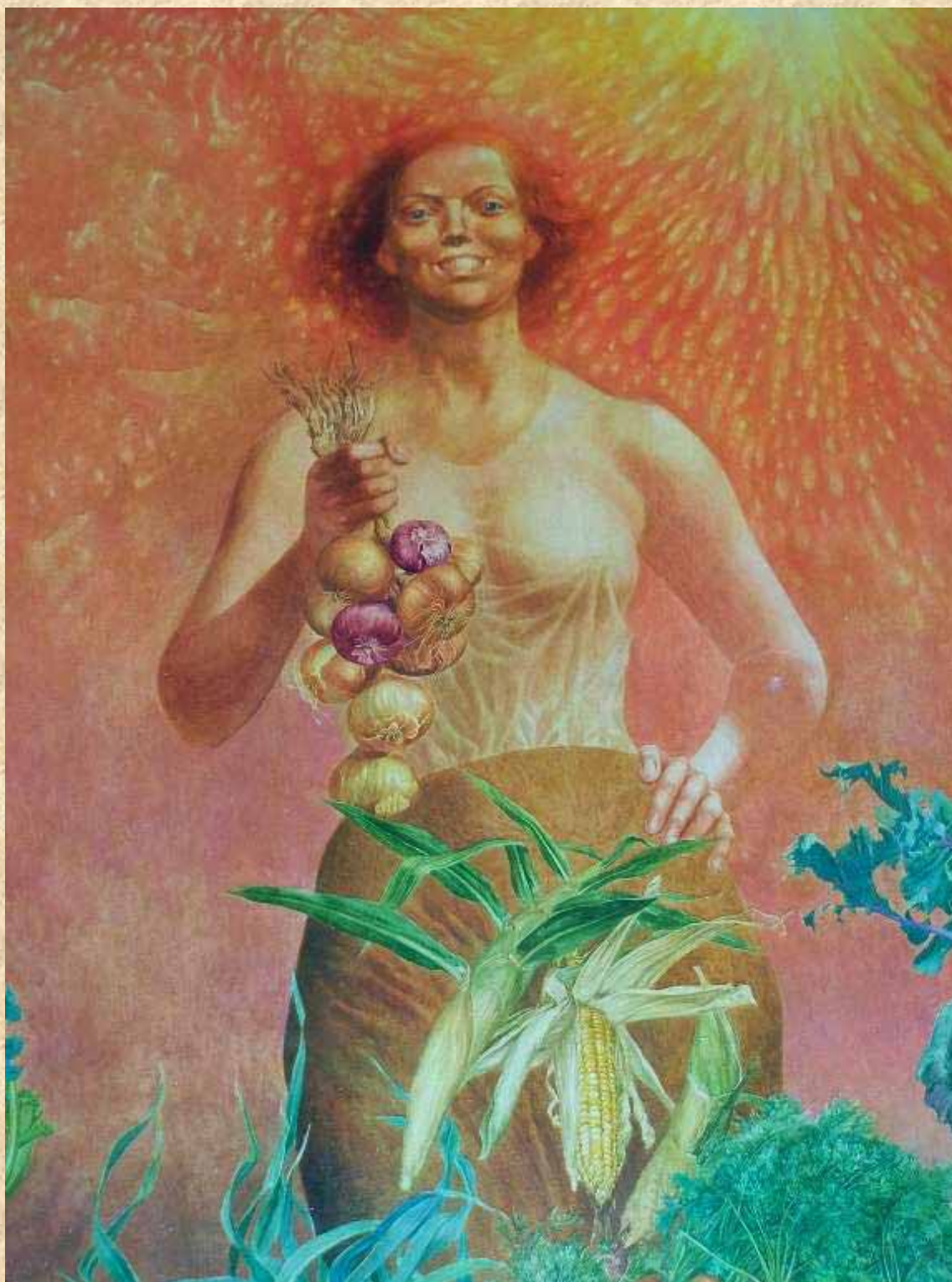
"Dzupáreň" bude ako nová

Zároveň neustále vymýšľajú nové aktivity, k akým patrí aj zriadenie obecnej galérie. Pani **Slobodová** má už viacero exponátov: „**Vyzývame našich občanov, aby nám doniesli, čo majú doma už nepotrebné a viaže sa to k našej histórii. Od bábik v tradičnom zohorskom kraji máme už aj viacero ďalších hlinených exponátov, či malieb.**“ Zároveň sa chystajú na opravu chátrajúcej zohorskej pamiatky a to budovy tamojšej tančiarne, v ktorej sa po záhorácky "dzupe", teda dupe a tak ju volajú ľudovo "Dzupáreň".

Zo Zohora pochádza doma aj vo svete stále uznávaný akademický maliar pán **Albín Brunovský**. V podstate Zohor dýcha Brunovského dielami, lebo slávny rodák na rodnú obec za života nezabúdal a dnes sem chodí aj jeho už tiež slávny syn tiež majster štetca akademický maliar pán **Daniel Brunovský**. V miestnom kultúrnom dome majú v hlavnej sále obrovský surrealistický obraz ženy so zeleninou ešte od jeho otca.

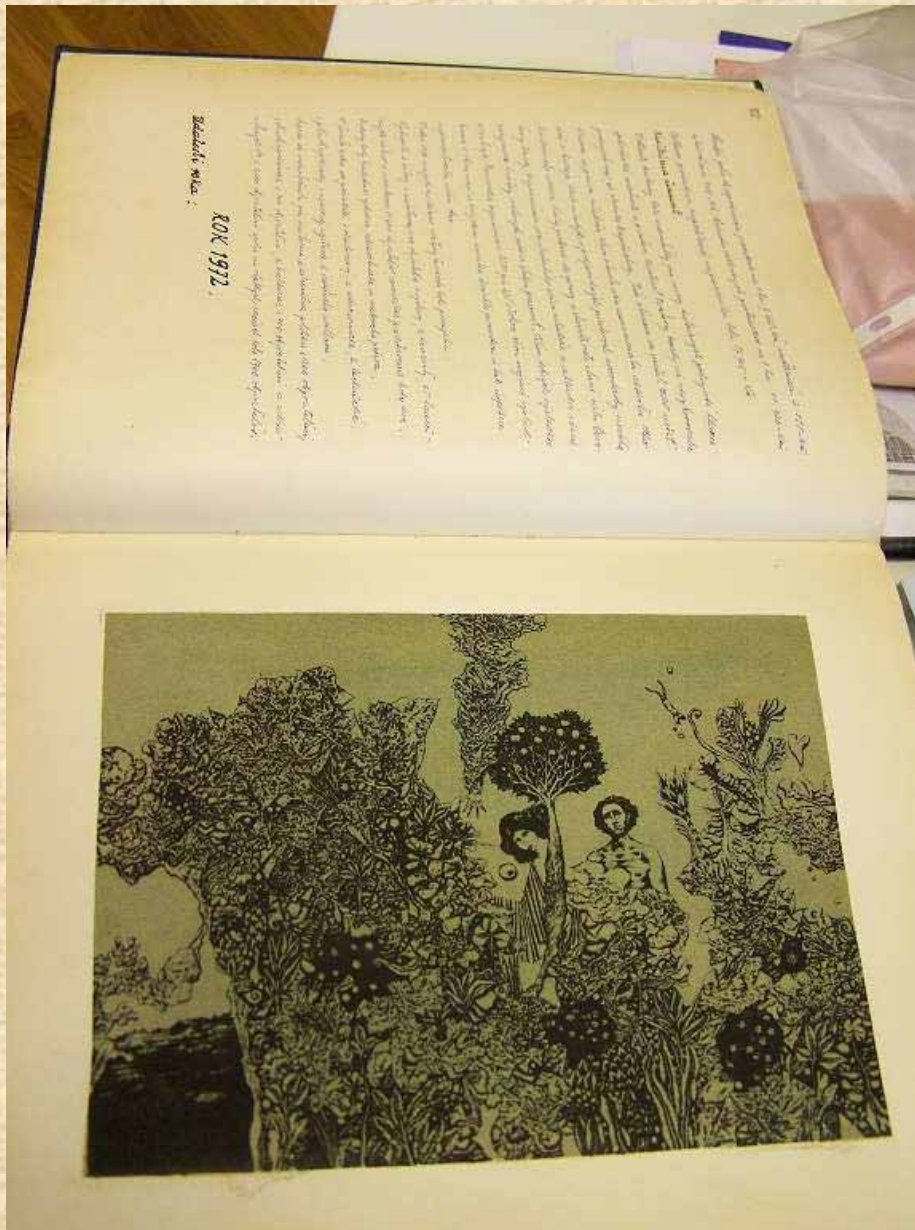

Podľa riaditeľa kultúrneho domu pána **Juraja Štefanoviča** vznikol obraz tak, že Zohorania nosili pánovi **Albínovi Brunovskému** do ateliéru v Bratislave každý deň

čerstvú zeleninu, aby ju mohol čo najvernejšie stvárniť. Žena drží pred sebou v ruke veľký zväzok cibule, čo je jasná narážka na Zohor.

Maľovaná kronika

Obrazy, grafiky a kresby **Albína Brunovského** uchovávajú aj na obecnom úrade v kronike. Referentka pani **Zuzana Filipová** vie takmer o všetkých jeho dielach, ktoré tu chránia

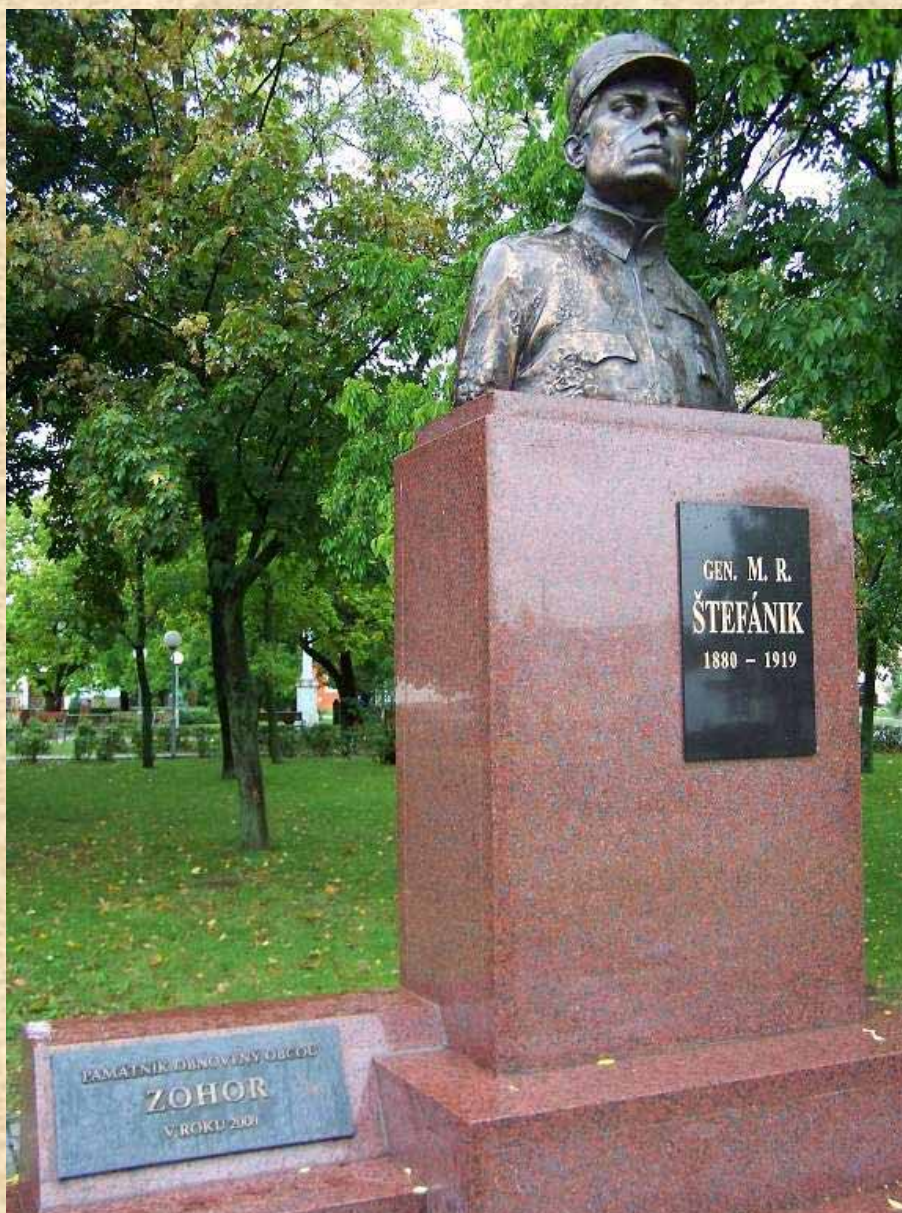
ako oko v hlave: „Kým žil otec pána Albína Brunovského, bol miestnym poslancom v Zohore, preto sa nám v kronike podarilo zachovať viac unikátnych kresieb.“

V miestnej galérii, ktorá ešte len vzniká, má svoje pevné miesto aj dielo ďalšieho majstra maľby akademického maliara pána **Alojza Struhára**, ktorý je tiež rodákom zo Zohora.

A do tretice, rodákom z tejto obce je aj akademický sochár pán **Alojz Drahoš**. Ten pre obec vytvoril pôsobivý pamätník generála Milana Rastislava Štefánika: „**Umiestnili sme ho v parku pri Obecnom úrade, aby ho videli návštevníci Zohora prichádzajúci smerom od Stupavy,**“ vysvetľuje starostka obce pani **Michalinová**.

V parku majú nové lavičky, odpadkové koše, lampy a kvalitnú zámkovú dlažbu. Samozrejme, všade pribudli stromy a rôzne kríky, ktoré v parku dotvárajú tu správnu atmosféru.

Z vlastných zdrojov opravili budovu obecného hasičského zboru, aby žiadna stavba nekazila celkový vzhľad dediny.

Čakanie na pokračovanie

Prednostka Obecného úradu pani **Bc. Gabriela Kafková** preto právom zdôrazňuje: "**Zohor skrásnel odkedy sme využili eurofondy a dúfajme, že to bude pokračovať.**"

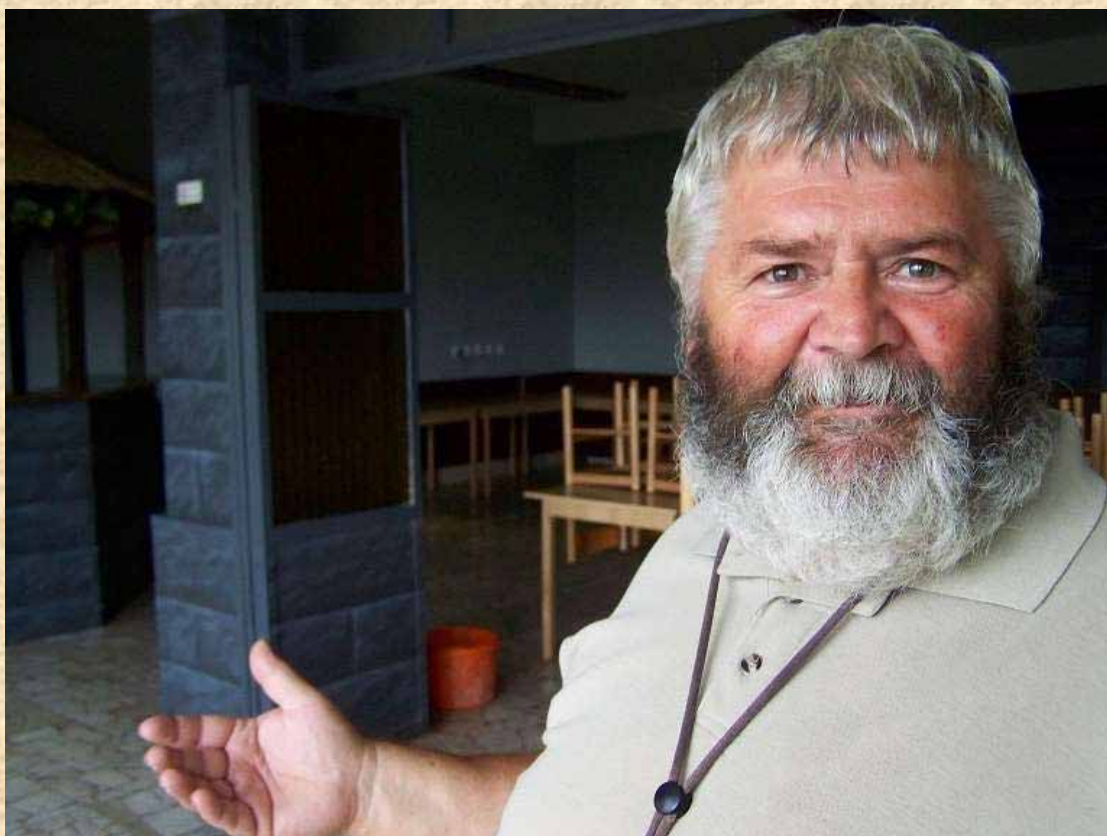
Okrem základnej školy majú v Zohore aj materskú škôlku, nad ktorou pristavali pri rekonštrukcii budovy, kde škôlka sídli, aj ďalšie obecné byty. Pre blízkosť Bratislavy a diaľnice na Českú republiku je Zohor dnes vyhľadávanou lokalitou na bývanie. A tak je predpoklad, že Zohor sa postupne pretvára na malebné mestečko. Zatiaľ je to obec, ale stále nové vlny prisťahovalcov a to aj z východu Slovenska vytvárajú predpoklady, že to tak dlho ani trvať nemusí. Cez obec vedie aj Záhorská a Malokarpatská cyklomagistrála.

V Zohore sú na ďalšie rozširovanie obce dobre pripravení. Na základnej škole sa kedysi učilo do 500 žiakov, dnes ich je tam okolo 300. Materská škola má kapacitu 130 detí a momentálne ich tam je do stovky. Ihriská v rámci revitalizácie obce vďaka európskym fondom vytvárajú zázemie na zdravý vývoj mládeže.

Rovnako je to s prístupom občanov k úradom. V novej budove Obecného úradu je už aj Obecná polícia, ktorá tu doteraz nebola a vzniklo moderné stredisko prvého kontaktu s občanmi, kde nájdu ľudia obecnú agendu na jednom mieste. Referentka pre miestne dane pani **Ing. Renata Balúchová** dodáva: "**Všetci vidia, ako sa tu kvalita života zmenila.**" Pritakáva aj za ňou sediaci v jednej kontaktnej kancelárii referentka pre miestne poplatky pani **Eva Valentová**.

V kultúrnom dome zasa majú priestory ako na občianske zábavy, svadby, oslavy, tak aj na kultúrne vystúpenia, či časté dedinské podujatia. Od osláv Mikuláša, Vianoc, Nového roka, až po dni starších, či búčsky festival. Búča je po záhorácky tekvica. **„Deti, ktoré prinesú z domu tekvicu, dostanú od nás do daru lampión,“** vysvetľuje riaditeľ kultúrneho domu pán **Štefanovič**. Tak sa im darí na výstavu dostať ročne aj cez 150 tekvíc. Ponuka občianskeho života je skutočne bohatá a Zohor zjavne smeruje k prestavbe na malebné záhorácke mestečko aj vďaka výraznej pomoci z európskych zdrojov.

Operačný program Bratislavský kraj:

Prioritná os 1 – Infraštruktúra

Cieľom prioritnej osi je zvýšenie atraktívnosti Bratislavského kraja zlepšením kvality a úrovne sídiel a kvality verejnej dopravy pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

Komplexná revitalizácia centra obce Zohor

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

10/2008 – 03/2010

EÚ zdroje

196 203,05 eur

Revitalizácia centra obce Zohor – námestie Mládeže

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

09/2009 – 03/2011

EÚ zdroje

194 521,06 eur

Multifunkčný športový areál obce Zohor

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

09/2011 – 04/2014

EÚ zdroje

462 825,18 eur

Kontakty:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
Dobrovičová 12
812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

www.mpsr.sk

Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja

Prievozská 2/B

825 25 Bratislava 26

e-mail: opbk@land.gov.sk

www.opbk.sk